

מִי דַעַת

ההלכה השבועית מבית לימודי דעת / מאת הרב ד. אוסטרוף שליט"א
הלכות אלו היו למראה עיניו של הגר"מ שטרנבוך שליט"א.

הערה: אין ללמוד הלכה למעשה מתוך גליון זה. בכל שאלה יש להיוועץ במורה הוראה.

כרמלית: הינה מקום שאינו רשות היחיד ואינו רשות הרבים, כגון ים או מדבר, וכן רחובות שאין בהם ט"ז אמה, או גינות ככרות וכדו', ומן התורה הרי הוא מקום פטור, וחכמים גזרו לעשותו כרשות הרבים.

מקום פטור: הוא מקום כגון עמוד העומד ברשות הרבים, גובהו שלשה טפחים או יותר, ושטחו פחות מארבעה על ארבעה טפחים⁵. ומקום כזה לא גזרו עליו חז"ל, ודינו כמו שנכתב לעיל.

ג. מן התורה אין איסור של מלאכת הוצאה אלא באופן שעשה "עקירה והנחה", עקירה והנחה אינה דווקא באופן שלוקח חפץ המונח על הקרקע וכדו' בידי ומניח אותו מידי ברשות השניה, אלא אף באופן שמונח ע"ג האדם או בידי חפץ בשעה שהוא עומד והוא מתחיל ללכת זהו נחשב עקירה, שגם בזה הרי עקרו ממקומו, וכשעוצר מהילוכו ברשות השניה הרי זה הנחה, ואפילו שלא הניח את החפץ מגופו או מידי, [דבר זה נקרא בגמ' "עקירת גופו והנחת גופו"].

ובאופן ההוצאה אין הבדל בין אם מוציא את החפץ ע"י הליכה מרשות זו לרשות אחרת, או שעומד ברשות אחת ומושיט את ידו ומניח את החפץ ברשות אחרת, או אם זורק את החפץ מרשות לרשות.

ד. מן התורה אין איסור במלאכת הוצאה אלא כשמוציא את החפץ באופן הרגיל, כגון שמחזיק בידו איזה חפץ, או חפץ המונח בכיס, וכן אוכל בפיו. אולם, חכמים אסרו הוצאה אף באופן שאין רגילות להוציא כך, כגון שמניח

מלאכת הוצאה

כללים במלאכת הוצאה

א. אחת מל"ט אבות מלאכות היא מלאכת הוצאה, והיינו שאסור להוציא חפצים מרשות היחיד לרשות הרבים, או להכניס מרשות הרבים לרשות היחיד. וכמו"כ, אסור להעביר חפץ ארבע אמות¹ ברשות הרבים עצמה.

ורבנן אסרו הוצאה גם במקום הנקרא "כרמלית" [וכפי שיבואר להלן מהו כרמלית], והיינו שאסור מדרבנן להוציא מרשות היחיד לכרמלית, או להכניס מכרמלית לרשות היחיד, וכן אסור להעביר חפץ ד' אמות בכרמלית. וישנה רשות נוספת הנקראת "מקום פטור", [וכפי שיבואר להלן מהו מקום פטור], ומותר להוציא מרשות היחיד למקום פטור, וממקום פטור לרשות היחיד.

ב. **נמצא שישנם ארבע רשויות לשבת:** רשות היחיד, רשות הרבים, כרמלית, מקום פטור.

רשות היחיד: הוא מקום המוקף מחיצות, ואין נפקא מינא אם מקום זה נמצא בבעלות של אדם יחיד או של אנשים רבים, כגון חדר מדרגות, בית כנסת וכדו', בכל אופן כשהוא מוקף מחיצות הרי הוא רשות היחיד.

רשות הרבים: הוא מקום המסור לרבים להליכה, לנסיעה, לסחורה וכיו"ב, ורוחבו ט"ז אמה². ותנאי נוסף יש שלא תהיה רשות הרבים מקורה³.

עוד נחלקו הראשונים אם צריך שיעברו ברשות הרבים שישים רבוא (600,000) בני אדם בכל יום, או שמספיק מה שמקום זה מסור לרבים⁴.

¹ ד' אמות להגר"ח נאה 1.92 מטר, להחזו"א 2.30 מטר.

² ט"ז אמה להגר"ח נאה 7.68 מטר, להחזו"א 9.20 מטר.

³ ומשום כך, מנהרות תחת האדמה וכדו' אינם רשות הרבים מן התורה.

⁴ עיין ש"ע סימן שמ"ה סעיף ז' וביאור הלכה ד"ה שאין מה שכתב בזה לענין הלכה.

⁵ אמנם אם עמוד כזה עומד בכרמלית והוא פחות מגובה י' טפחים, דינו כמו הכרמלית האסורה מדרבנן, ואינו מותר כמקום פטור.

חפץ בין החולצה לגוף, או שמניח חפץ מתחת לכובעו, וכיוצ"ב.

אמנם הוצאה בדרך לבישה כגון בגדים אע"פ שכך היא דרך הוצאתם, מותרת. והטעם, מפני שמלבוש הינו טפל לגופו של האדם ואינו נחשב למשאווי. ויש בזה עוד פרטי דינים, וראה להלן.

ה. כל הדינים הנ"ל הינם דווקא במקום שאין עירוב, או שיש עירוב אך אינו רוצה לסמוך על כשרותו. אבל במקום שיש עירוב כשר, אין איסור בהוצאה כלל בכל אופן. ועניין העירוב ופרטיו יבוארו לקמן א"ה.

האם יש איסור הוצאה כשלוש חולצה נוספת שאינו צריך לה אלא בשביל להביא לחברו הנמצא ברשות אחרת?

לבישת חולצה הרי היא מלבוש גמור, ובמלבוש גמור אין איסור הוצאה כלל, ואפילו שלובשו רק ע"מ להוציאו ולהביאו לחברו הנמצא ברשות אחרת והוא עצמו אינו צריך כלל ללבושו, מותר.⁶

האם מותר לצאת לבוש במעיל גשם המיועד רק להגן עליו מפני הגשמים?

מעיל גשם העשוי מניילון אף שלובשו רק להגן על מעילו שלא ינזק מן הגשמים מותר לצאת בו לרשות הרבים.⁷ והטעם, כנ"ל כיון שמעיל זה עשוי באופן של מלבוש גמור, ובמלבוש גמור אין איסור הוצאה בכל מטרה שתהיה ליציאתו בו, ואפילו כשמטרתו רק בשביל להגן על מלבוש אחר וכ"ש באופן שלובש את המעיל גם ע"מ להגן על גופו מפני הגשמים, שמותר.⁸

וכמו כן מותר ללבוש ערדליים מעל הנעליים,⁹ כיון שערדליים מותאמים בדיוק למידת הנעליים, ע"כ הם נחשבים ג"כ למלבוש גמור שמותר לצאת בו אפילו בשביל הגנה על מלבוש אחר וכנ"ל.

האם מותר לשים ניילון ע"ג הכובע בשביל שלא ירטב מהגשם?

יש לחלק בזה באיזה ניילון משתמש, שאם הוא לוקח שקית ניילון ועוטף עמה את כובעו [וה"ה לשים איזה חתיכת בד וכדו' ע"ג הכובע], הדבר אסור. שהרי אין

השקית נחשבת למלבוש, והרי הוא כנושא משאווי ע"ג ראשו, ומאותו טעם אסור לשים בגד בין גופו לבין צווארון החולצה ע"מ שיספוג את הזיעה ולא ילכלך את הצווארון.¹⁰

אולם, כ"ז כששם את השקית באופן שהיא מצילה רק את כובעו מן הגשמים, אבל אם שם את השקית באופן שהיא מכסה גם את ראשו או את גופו, ומטרתו שהיא תגן עליו מן הגשם והקור, הדבר מותר.¹¹ והטעם, שאף דבר שאינו מלבוש גמור אם הוא בא להגן על גופו, אין בזה איסור הוצאה.

ואם משתמש בניילון מיוחד המותאם למידות הכובע, נחלקו בזה הפוסקים.

דעת הגאון ר' שלמה זלמן אויערבך זצ"ל¹² להתיר זאת, משום שמקפיד על מידתו של הניילון והוא מיוחד רק לכובע ומהודק אליו היטב, הרי הוא בטל לכובע ונחשב דרך מלבוש. ודומה הדבר להיתר הליכה עם ערדליים, שאף שאינם להגנת גופו אלא להגנת נעליו מותר, מפני שהם מותאמים למידת הנעלים ומהודקים אליהם, ולכן הם מתבטלים לנעל ונחשבים כמלבוש.

אולם, כל ההיתר הזה הוא רק באופן שאין האדם רגיל להסיר את הניילון מכובעו מיד כשפוסק הגשם, אבל אם רגיל להסיר את הניילון מיד כשפוסק הגשם אסור לצאת עם ניילון כזה על כובעו. והטעם, משום שחז"ל אסרו לצאת אפילו עם דבר שנחשב כמלבוש כשיש חשש שיסיר אותו ברחוב, שאז יכול לשכוח ולהעביר אותו ד' אמות כשהוא מחזיקו בידו. ולכן גם בנידון שלנו יש חשש שיפסק הגשם והוא יוריד את הכיסוי מכובעו וח"ו ישכח ויעבירו ד' אמות.

אבל דעת האגרות משה¹³ והמנחת יצחק¹⁴ לאסור זאת. והטעם, משום שניילון זה אינו מלבוש גמור, ומשום כך כיון שאינו מגן גם על גופו אסור לצאת בו. והיתר ערדליים הוא רק באופן שהערדליים מגינות על גופו, כגון שלא יכנסו מים לנעליים או לחמם את רגליו, אבל בלא זה אסור. ולמעשה, הרוצה לצאת בכיסוי ע"ג הכובע יעשה שאלת חכם כיצד לנהוג.

¹⁰ עיין סימן ש"א סעיף י"ד ברמ"א.

¹¹ מ"ב ס"ק נ"ג ושעה"צ ס"ק נ"ז, ושמירת שבת כהלכתה שם.

¹² שמירת שבת כהלכתה שם והערה מ"ו מ"ח.

¹³ אגרות משה אר"ח ח"א סימן ק"א ק"ט ק"י.

¹⁴ ח"ג סימן כ"ו שאלה ח'.

⁶ סימן ש"א סעיף ל"ו ומ"ב ס"ק קל"ב.

⁷ שו"ע שם סעיף י"ד ומ"ב ס"ק נ"ב.

⁸ עיין שמירת שבת כהלכתה ח"א פרק י"ח סעיף ג'.

⁹ שמירת שבת כהלכתה סעיף י'.

מרכז למודי דעת

- תכנית לימודים ייחודית המסייעת ללומד להגיע לרמה גבוהה בידיעת ההלכה.
- התכנית משלבת שיעורי הלכה כתובים הנשלחים בדיוור ישיר לבתי הלומדים, שאלות סיכום וחזרה, מבחנים תקופתיים, קשר עם רבנים ותעודה.
- שיעורים בהלכות: איסור והתר, שבת, עירובין, נדה, מקואות, חופה וקידושין, אבלות.
- למודי דיינות.
- הכנה מושלמת לבחינות הסמיכה.

להצטרפות ולקבלת מידע נוסף חייגו:

03-6166340

E-mail: limd@netvision.net.il

www.limd.co.il